

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้สาระ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

The Development of The Learning Activities Set Religion, Morals and
Morality Social Studies Department for Fifth Grade Students.

กุลรัศมี แพบัว*

บทคัดย่อ

การพัฒนาค้างนี้ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ (3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนเทศบาลวัดแม่ปางปลื้มสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 14 ชุด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียน ของนักเรียน หาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ E_1/E_2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test Dependent) และความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย

ผลการพัฒนา เมื่อนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงไปทดลองใช้กับนักเรียนจำนวน 30 คน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.70/85.33 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สูงกว่าก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนที่มีต่อการเรียนชุดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.68, S.D. = 0.20)

* ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเทศบาลวัดแม่ปางปลื้ม

Abstract

The aims of this development (1) Were to create and develop the learning activities textbook. Of the Learning Area of Social Studies, Religion and Culture for the grade 5 students to have the quality follow the criteria 80/80 (2) To compare the achievement between pre and post students by using the learning activities textbook the Learning Area of Social Studies, Religion and Culture (3) To observe satisfaction of the studying by learning through the learning activities textbook of the grade 5 student in the Learning Area of Social Studies, Religion and Culture The sample using were 20 from grade 5/2 students who are studying in Semester 1/2015 in Wat Mae Nang Pluem Municipal School, Ayutthaya that were from the sample random sampling. The tool was the activities textbook of the Learning Area of Social Studies, Religion and Culture. Researching Instruments were The 14 development of the learning activities textbooks and questionnaires on student's satisfaction Observing the efficiency by using 80/80 criterion and E1/E2 Comparing the studying achievement, T-Test Dependent and The Satisfaction of students' studying

The finding revealed that assisted students have higher ability through studying from the learning activities textbook significantly The efficient equals to 83.70/85.33 and the satisfaction of students are the highest ($\bar{X} = 4.68$, S.D = 0.20)

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 กล่าวไว้ใน มาตรา 4 ว่า การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญ อกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอด ความรู้การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การ สร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และกล่าวไว้ใน หมวด 4 แนวการจัดการศึกษามาตรา 22 กล่าวว่า การจัดการ ศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความ สำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็ม ตามศักยภาพ มาตรา 23 กล่าวว่า การจัดการศึกษา

ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการ ศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตาม ความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา มาตรา 24 ได้กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความ ถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่าง บุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญ สถานการณ์และการประยุกต์ ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จาก ประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้าน ต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ใน ทุกวิชา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550: 2, 13-14)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดวิสัยทัศน์ไว้เพื่อมุ่งพัฒนา ผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 4)

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ประกอบมาจากหลายแขนงวิชาจึงมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ โดยนำวิทยาการจากแขนงวิชาต่าง ๆ ในสาขาสังคมศาสตร์มาหลอมรวมเข้าด้วยกัน ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ จริยธรรม ประชากรศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษา รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา ปรัชญา และศาสนา จึงเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้การสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ต้องช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม ยังมีทักษะและกระบวนการต่าง ๆ ที่จะสามารถนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจอย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิต และการมีส่วนร่วมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ในฐานะพลเมืองดี ตลอดจนการนำความรู้ทางจริยธรรม หลักธรรมทางศาสนา มาพัฒนาตนเองและสังคม ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข กระบวนการจัดการเรียนรู้ ต้องเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ในหลักสูตรเข้าด้วยกัน บูรณาการวิชาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ความคิดสร้างสรรค์ ประสพการณ์ การถ่ายทอดความรู้ เหล่านี้ นับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่ง

ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ว่า เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึง การพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยกาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กำหนดให้ ผู้เรียนได้ศึกษาแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยได้กำหนดให้สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ให้ผู้เรียนได้ศึกษาแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551:132)

การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ให้มีคุณภาพในทุกรายวิชานั้นจะต้องจัดให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง พัฒนาขยายความคิดของตนเอง จากความรู้ที่ได้เรียนทั้งในส่วนตัวและลักษณะกระบวนการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551:133) ผู้สอนต้อง

ใช้วิธีสอนที่หลากหลายผสมผสานกัน เพราะเหตุว่าไม่มีวิธีใด วิธีหนึ่งที่ดีที่สุดเพียงวิธีเดียว การสอนที่ดีคือ การสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์ อย่างไรก็ตามผู้สอนจะต้องมีความยืดหยุ่น ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน พร้อมทั้งวางแผนการจัดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

พระพุทธศาสนาเป็นสาระการเรียนรู้หนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งหลักสูตรได้กำหนดให้เรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และยังได้บรรจุเนื้อหาพระพุทธศาสนาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนคนไทยส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 95 นับถือศาสนาพุทธมาเป็นเวลาช้านาน พระพุทธศาสนาจึงเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และก่อให้เกิดแนวทางการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข แม้กระทั่งพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภมาโดยตลอด ทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยส่วนใหญ่จึงเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาจึงเป็นศาสนาที่สังคมไทยส่วนใหญ่นับถือ และสืบทอดกันมาเป็นช้านาน พระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญของวิถีชีวิตของคนไทย (พระเทพเวที (ประยุทธิ์ ปยุตโต), 2550:19) พระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม และด้านการ ศึกษา และพระพุทธศาสนายังมีส่วนทำให้สังคมไทยอยู่ได้อย่างสันติสุข ช่วยเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมอันดีของไทยมาโดยตลอด

การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมจัดว่าเป็นความยากลำบากที่จะทำให้เกิดเป็นรูปธรรม การส่งเสริมจริยธรรมจะต้องหาวิธีการที่ทำให้เกิดการยอมรับในแนวปฏิบัติ เพื่อให้คำสอนทางพระพุทธศาสนาแทรกซึมอยู่ในจิตสำนึกของคนไทยและเพื่อ

สร้างสังคมให้สงบร่มเย็นต่อไปในอนาคต จากการสัมมนาระดับชาติเรื่องหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า ประสบปัญหาในด้านการจัดสื่อการเรียนการสอน และปัญหาในด้านการเรียนการสอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 39) โดยครูผู้สอนขาดสื่อที่สนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ขาดสื่อที่นักเรียนปฏิบัติ และเป็นผู้ใช้ และครูเน้นบทบาทไปที่ตนเองไม่ได้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เพราะนักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน บางคนเรียนเก่งเรียนเร็วบางคนอ่อนเรียนช้า บางคนมีความพร้อมแต่ไม่ตั้งใจเรียน ซึ่งบางครั้งการเรียนเฉพาะในห้องเรียนอย่างเดียวไม่เพียงพอสำหรับนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554: 56) จึงทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน จึงไม่ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และทำให้การเรียนการสอนไม่บรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่าที่ควร ดังที่ บุศรา เกษทอง (2548, หน้า 3) ได้พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง พระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจของเนื้อหาพระพุทธศาสนา เนื้อหายากต่อความเข้าใจของนักเรียน สื่อการเรียนการสอนไม่มีความหลากหลาย ไม่สร้างความสนใจของนักเรียน อีกทั้งการสอนของครูที่ยึดครูเป็นสำคัญ เน้นการอธิบาย แต่ไม่มีการจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้ลงมือเรียนรู้ และปฏิบัติ และบุญเชิด สุขแมน (2553: 4) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ต่างกันที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่างและแบบธรรมสากัจฉา พบว่า การจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาที่ผ่านมายังไม่ประสบผลสำเร็จ มีสาเหตุมาจากครูผู้สอนขาดวิธีการสอน ขาดทักษะการสอน และนักเรียนไม่เห็นความสำคัญ ไม่ให้ความสนใจในการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา

ไม่มีความรู้ในเรื่องพระพุทธศาสนา และละเลย การปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนและการเรียนรู้ใน ปัจจุบันนั้นจุดอ่อนอยู่ที่ครู ครูเน้นการสอนเนื้อหาเป็น สำคัญ ไม่ได้เน้นกระบวนการเรียนการสอนที่จะหา องค์ความรู้ใหม่ที่ทำให้ให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

จากการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนเทศบาล วัดแม่นางปลื้ม สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในปีการศึกษา 2555 และปีการศึกษา 2556 ที่ผ่านมา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในปีการศึกษา 2555 และ ปีการศึกษา 2556 สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ปีการศึกษา 2555 มีผลเฉลี่ยของคะแนน 16.75 จากคะแนนเฉลี่ยเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 55.83 ต่ำกว่าเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 80 ปีการศึกษา 2556 มีผล เฉลี่ยของคะแนน 17.50 จากคะแนนเฉลี่ยเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 58.00 ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 80 (โรงเรียนเทศบาลวัดแม่นาง ปลื้ม, 2556: 17) เมื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้ ระดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้ พระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่น่าพอใจนั้น พบว่า สาเหตุหนึ่ง คือ นักเรียนไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นของ พระพุทธศาสนา ไม่สามารถบอกรายละเอียดของพุทธ ประวัติและชาวพุทธตัวอย่างได้ นักเรียนไม่สามารถ อธิบายว่าหลักธรรมที่ได้เรียนรู้นั้นสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างไร อีกทั้งขาดทักษะในการเป็น พุทธศาสนิกชนที่ดี จึงก่อให้เกิดผลกระทบต่ระดับ ชั้นที่สูงขึ้น และจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนกลุ่ม สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนเทศบาลวัดแม่นางปลื้ม เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ ปัญหาในการเรียนสาระพระพุทธศาสนาของนักเรียน สรุปได้ 3 ประการ ดังนี้ ประการที่ 1 นักเรียนขาดความ รู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียน ประการที่ 2 นักเรียน มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนพระพุทธศาสนา จึงทำให้ รู้สึกเบื่อหน่าย และประการที่ 3 นักเรียนขาดทักษะ ในการปฏิบัติกิจกรรม กล่าวคือ นักเรียนเพียงเรียนรู้ จากหลักการแต่ไม่เคยได้ลงมือปฏิบัติจริง

การพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มสาระการ เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระ การเรียนรู้พระพุทธศาสนา ให้มีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนสูงขึ้น ซึ่งสิ่งที่จะช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูงขึ้น คือ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุด กิจกรรมการเรียนรู้ เพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นสื่อ การสอนรูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมในการนำมา ใช้ประกอบการเรียนการสอนชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ช่วยในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนมีโอกาส ทำกิจกรรมพร้อมกับคนอื่น ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ทำให้นักเรียน ไม่รู้สึกเบื่อหน่าย ดังที่ บุญเกื้อ ควรหาเวช (2549: 7-8) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกระดับ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จัดเป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่ง ที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เพราะเป็นการนำ สื่อหลายชนิดมาประกอบกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดง ความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจ แสวงหาความรู้ด้วย ตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม แก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคล และส่งเสริม การศึกษารายบุคคลตามความสนใจ ตามเวลา และ โอกาสที่เอื้ออำนวยแก่ผู้เรียนซึ่งแตกต่างกัน และเป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบใน การเรียนรู้จักการทำงานร่วมกัน และมีการศึกษาวิจัย ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังที่ วันเพ็ญ ศิริคงและคณะ (2548: บทคัดย่อ) ฉัตรณรงค์ สุวรรณศรี

(2550: บทคัดย่อ) สีนัธมพร สุวรรณศรี (2550: บทคัดย่อ) ธิติารัตน์ พินิจสุวรรณ (2550: บทคัดย่อ) ประเสริฐ หมอกเทพ (2551: บทคัดย่อ) พิกุล บุญรักษา (2552: บทคัดย่อ) มิคส์ (Meck, 1972) โพลเวล (Powell, 2003) และมุลเซ (Mulcahy, 2007) ได้ศึกษาศึกษาวิจัยประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในการเรียนรู้อันแตกต่างกันออกไป แต่ได้ผลสอดคล้องกันว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นได้

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้รายงานในฐานะที่เป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลวัดแม่นางปลื้ม จึงมีแนวคิดว่าการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 น่าจะทำให้ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระพระพุทธศาสนา ให้สูงขึ้นและทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนา

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 14 ชุด โดยใช้แนวคิดของวิชัช วงษ์ใหญ่ (2549: 186-189)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 พระพุทธ

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 พุทธประวัติ

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 ชาดก

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พระธรรม

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 พระไตรปิฎก

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 พระรัตนตรัย

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 6 หลักธรรม

ทางพระพุทธศาสนา

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 7 พุทธศาสน

สุภาสิต

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 8 การปฏิบัติ

ตนตามหลักธรรม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 พระสงฆ์

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 9 พุทธสาวก

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 10 ชาวพุทธ

ตัวอย่าง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 พุทธศาสนิกชน

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 11 หน้าที่ชาวพุทธ

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 12 มารยาท

ชาวพุทธ

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 13 ศาสนพิธี

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 14 การบริหาร

จิตเจริญปัญญา

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สาระ ศาสนาศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 ข้อ

3. แบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้สาระ ศาสนาศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 10 ข้อ

แบบแผนการทดลอง

การศึกษาค้นคว้านี้ เป็นการทดลองเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ

ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้
สาระ ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีการทดสอบก่อนและหลังการ
ทดลอง (One Group Pretest – Posttest Design)
ซึ่งรูปแบบการศึกษาค้นคว้าชนิดนี้เขียนเป็นตาราง
ทดลองได้ ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2548, หน้า 6)

กลุ่ม		สอบก่อน		ทดลอง	สอบหลัง
E		T ₁		X	T ₂
เมื่อ	E	แทน	กลุ่มตัวอย่าง		
	T ₁	แทน	การทดสอบก่อนเรียน		
	X	แทน	การเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5		
	T ₂	แทน	การทดสอบหลังเรียน		

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการทดลอง

การทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ
ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดำเนินการดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลวัดแม่นาง
ปลื้ม สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558
จำนวน 20 คน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนที่ผู้รายงานพัฒนาขึ้น

2. ดำเนินการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม
การเรียนรู้ สาระ ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระ
การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กับนักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลวัดแม่นางปลื้ม สังกัด
เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรี
อยุธยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 20
คน จำนวน 25 ชั่วโมง ผู้รายงานเป็นผู้ดำเนินการสอน
ด้วยตนเอง

3. ทดสอบหลังเรียน (Post test) ด้วยแบบ
ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดียวกันกับ
แบบทดสอบก่อนเรียนโดยสลับข้อและสลับตัวเลือก

4. ทำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อ
การเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ ศาสนา
ศิลปธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 5

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้สูตร $E1/E2$

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (T-Test แบบ Dependent)

3. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปแปลความหมายกับเกณฑ์ การตัดสินผลการประเมินตามเกณฑ์ของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2549: 54)

ผลการพัฒนา

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1.1 ตรวจสอบความเหมาะสมด้านองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยมีความพออยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.39)

1.2 การหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เมื่อทดลองใช้

กับนักเรียนจำนวน 30 คน พบว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.70/85.33 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้สูงกว่าก่อนเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ศึกษาความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.20)

อภิปรายผลการพัฒนา

จากผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถอภิปรายผลตามจุดมุ่งหมายของการพัฒนาได้ ดังนี้

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ทั้งนี้เนื่องมาจากกระบวนการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้มีการสร้างอย่างถูกต้องตามขั้นตอน ทุกประการ ด้วยกำหนดโครงสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การวิเคราะห์การนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ และได้

มีการแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ อย่างเป็นระบบ โดยทำการปรับปรุงแก้ไขในส่วนของการตกแต่งและขนาดตัวอักษรจนมีความสมบูรณ์และมีค่าคุณภาพอยู่ในระดับดีมากในทุก ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หลังจากนั้นจึงนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 ครั้ง โดยดำเนินการทดลองกับนักเรียนซึ่งไม่ใช่กลุ่มเรียนกลุ่มตัวอย่าง (Individual Tryout) ได้แก่ ทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One to One Testing) ทดลองแบบกลุ่มเล็ก (Small Group Testing) และทดลองแบบภาคสนาม (Field Testing) แล้วมีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของชุดกิจกรรมที่ปรากฏ อาทิ ความยากง่ายของข้อคำถาม และภาพประกอบ จึงทำให้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม การเรียนรู้ สาระ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เมื่อนำไปใช้กับนักเรียน จำนวน 20 คน แล้วเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมกลุ่ม สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าผู้รายงานได้สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการที่ดี และมีการใช้อย่างถูกต้องตามขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง อีกทั้งมีการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริงอย่างหลากหลาย ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT, CIPPA

Model, แบบไตรสิกขา และแบบอริยสัจสี่ ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจาก แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยเชื่อมโยงประสบการณ์และการเรียนรู้ไว้ด้วยกัน หรือเป็นการเชื่อมโยงเนื้อหาที่เรียนกับโลกแห่งความเป็นจริง โดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ที่มีความหมาย โดยผู้เรียนได้ใช้วิธีการสืบสอบ คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน ตัดสินใจได้เอง มีเป้าหมายที่แสดงความสำเร็จของการทำงาน และผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ปฏิบัติในชีวิตจริงได้

3. ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการประเมินความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน นักเรียน มีความพึงพอใจในการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, $S.D. = 0.20$) น่าจะเนื่องมาจาก ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามสภาพจริงอย่างหลากหลาย และมีการสร้างแรงจูงใจ และความน่าสนใจให้กับผู้เรียนด้วยการสอดแทรกบทเพลง นิทาน วิดีทัศน์ และเกมที่สอดคล้องกับเนื้อหาและความสนใจของผู้เรียนประกอบการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. (2553). การสัมมนาระดับชาติเรื่องหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2554). การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ฉัตรณรงค์ สุวรรณศรี. (2550). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และกระบวนการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมแบบบูรณาการแบบโมเดลซิปปา (CIPPA Model) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. พิษณุโลก : โรงเรียนอนุบาลพิษณุโลก.

เทศบาลวัดแม่นางปลื้ม, โรงเรียน. (2556). รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ปีการศึกษา 2555 – 2556. พระนครศรีอยุธยา : โรงเรียนเทศบาลวัดแม่นางปลื้ม.

ธิดารัตน์ พินิจสุวรรณ. (2550). การศึกษาผลการสอน โดยใช้ชุดกิจกรรมสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาการบวก ลบ คูณ หารทศนิยมระคน โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา 5 ขั้นตอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินญา นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.

บุญเกิด ควรหาเวช. (2548). นวัตกรรมการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางเขน.

บุญชม ศรีสะอาด. (2549). วิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

บุญเชิด สุขแน่น. (2553). เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ต่างกันที่ได้รับการจัดการ การเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่างและแบบธรรมสาภิจฉา. ปรินญา นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

บุศรา เกษทอง. (2548). พัฒนาคู่มือเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินญา นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ประเสริฐ หมอกเทพ. (2551). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก ลบ และคูณทศนิยม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. สุรินทร์ : โรงเรียนบ้านไพรขลาไร่.

- พิกุล บุญรักษา. (2552). การศึกษาผลการสอน โดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษ เรื่อง The Wonderful Holidays. ปรินญา นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตร และการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์.
- พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตโต). (2550). การศึกษาที่สากล บนฐานแห่งภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- วันเพ็ญ ศิริคง และคณะ. (2548). การพัฒนาชุด กิจกรรม เรื่อง สิ่งแวดล้อมกลุ่มสาระการ เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปรินญา นิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร และการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย นเรศวร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2549). พัฒนาหลักสูตรและการ สอนมิติใหม่. ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ธเนศวร การพิมพ์.
- Meeks, M.R. (1972). Learning Package versus Convention Method of Instruction. Development Abstracts International. 32 (9) : 429 – A.
- Mulcahy, Candace A. (2007). The effects of contextualized Instructional package on the area And perimeter performance of secondary student with emotional and behavioral disabilities. Maryland : University of Maryland, College Park.
- Powell. (2003). “A Comparison of Student Outcomes with and without Teacher Facilitated. Computer – Based Instruction.” Dissertation Abstracts International. 40 (2003) : 183 - 194.